

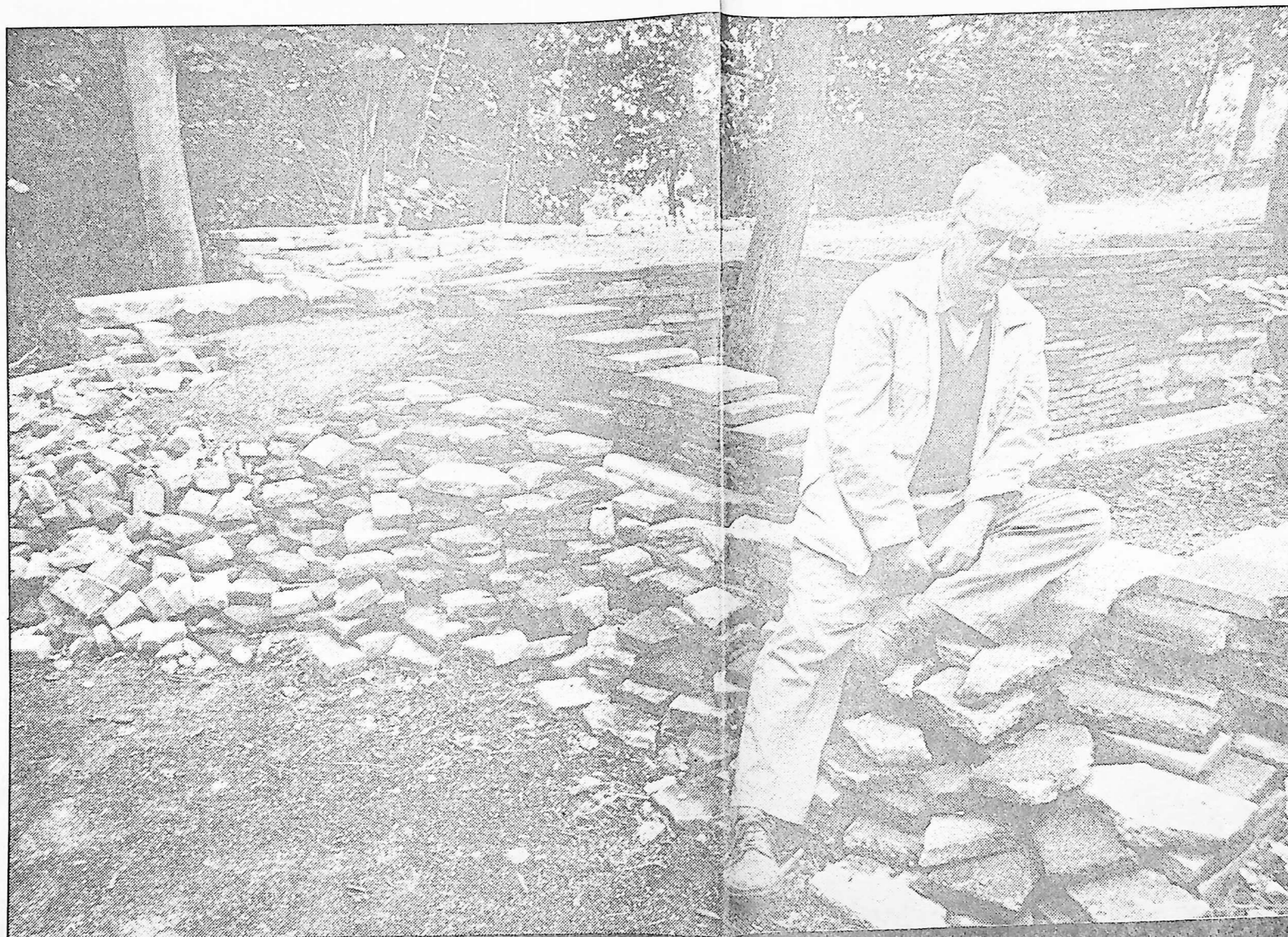
„In gedachten zit ik al in het jaar 2500”

Door Sjoerd Punter

Le Roy werpt 'n meewarige blik op de bandrecorder. „Ah, ik zie het al”, verzucht hij. „Ik moet het werk weer eens opknappen. Nou, vertel maar op. En vraag nou niet, zoals iedereen altijd doet, waarom ik het allemaal doe, want dan wordt het gelijk een boek”. De verslaggever zwijgt beduusd. „En”, klinkt het gebiedend, „je hoeft bij mij ook niet met ecologie aan te komen! Wat een rotwoord. Ik kan het niet meer horen. Iedereen praat tegenwoordig maar over ecologie, maar het slaat nergens op. In een politiek systeem, zoals dat van ons, kun je nu eenmaal niet ecologisch werken. Daarvoor is nooit voldoende tijd. Als je écht met ecologie bezig bent duurt dat je hele leven. En dan vooral niet denken dat je iets af kunt maken. Tot mijn dood ben ik continu bezig, maar klaar komt het nooit. Het gaat eindelijk door.” „Veertig jaar geleden ben ik begonnen met de plantjes. Voor veel mensen ben ik nog steeds de man van de 'wilde tuinen', maar mij gaat het allang om het verhaal áchter de brandnetels. Natuur is meer dan plantjes. De juffrouwen op de Walletpjes zijn óók natuurlijk bezig met heren die de bloemetjes buitenzetten. Reken maar! Natuur is heel wat meer dan achter een vliedertje aanrennen. 'n Stad is net zo goed natuur. Je zou, zoals sommige mensen ook doen, álles op aarde natuur kunnen noemen. Mij best”.

■ Luxe

„De vraag waar het mij om gaat is of alles ook natuurlijk functioneert. Dát is dus niet het geval. De mens fungeert namelijk niet meer natuurlijk. Neem de 20 miljoen werklozen. Die staan helemaal buiten spel. Ik vind dat West-Europa zich een onvoorstelbare luxe permitteert door er zoveel werklozen op na te houden. Dat is een heel angstig avontuur, want ik voorspel dat er over tien jaar veertig miljoen werklozen zijn

Louis Le Roy, milieuactivist

gooit alles wat ze zo mooi bedacht hebben weer, pats-boem, door elkaar”.

■ Trauma

Waar loopt het allemaal op uit?
De oogjes schitteren. „Je wilt horen of ik pessimistisch ben? Nee hoor, absoluut niet. Ik zit niet met het trauma van de milieuvervuiling. Neem als voorbeeld de zure regen. Je kunt twee dingen doen: de zure regen opheffen, wat je waarschijnlijk niet lukt, óf het systeem dat onderworpen is aan de zure regen krachtiger maken. Want denk maar niet dat je de industrie kunt veranderen. Je hoort nogal eens: als er maar meer groen was, was de lucht ook zuiverder. Onzin. Denk je soms dat dan de fabrieken ophouden met vervuilen? Welnee, zodra wij het milieu zuiverder maken gaan de fabrieken harder lopen. Als de fabrikanten in een vervuild milieu niet ophouden met die smeerboel, doen ze dat zeker niet in een schoner milieu. Als je de fabrieken wil uitschakelen, moet je het milieu niet schoner maken, maar nóg smeriger”.

Hoe ziet Nederland er in 2000 uit?
„Als ze me twintig jaar de tijd zouden geven is het hier totaal veranderd. Totaal! Ik zal u op mijn land laten zien wat ik bedoel. Uit die bandrecorder”.

We verplaatsen ons naar Mildam, waar Le Roy zijn eigen oerwoud heeft. „Het is daar zo stil dat je de bladluizen over de bladeren hoort racen”, glundert hij. „Kijk”, zegt Le Roy en wijst naar zijn groen dorado, „dit was dus twintig jaar geleden een weiland. Ik heb het zelf helemaal volgezet met vegetatie op een ondergrond van ouwe rommel. Vrachtwagens komen hier iedere week hun puin storten en ik stapel dat op. In feite laat ik zien dat het afvalprobleem eigenlijk niet bestaat. Als elke stad in Europa op deze wijze één creatieve man zijn gang zou laten gaan en de gelegenheid gaf dit materiaal te verwerken, zou het vuilprobleem opgelost zijn. Ik heb op dit stukje land in vijf jaar tweeduizend ton materiaal weggelegd met alleen maar twee handen. Dat zijn 450 grote tientonnens. Elke week komen ze een nieuwe lading brengen. Zes uur later is het weg. Kruiwagens gebruik ik niet. Alles met de blote handen”. Le Roy recht de rug. „Tsja, je kunt na-

maak buiten spel. Ik vind dat West-Europa zich een onvoorstelbare luxe permitteert door er zoveel werklozen op na te houden. Dat is een heel angstig avontuur, want ik voorspel dat er over tien jaar veertig miljoen werklozen zijn. We gaan naar een tijd dat de menselijke arbeid vrijwel uitgeschakeld wordt. De mens dreigt als produktie-eenheid te verdwijnen".

Le Roy is thans niet meer te stuiten. „Stil nou even", zegt hij als de verslaggever aanstalten maakt tot het stellen van de eerste vraag. „Ik weet heus wel wat je wilt vragen. Hoe ik die werklozen aan het werk wil zetten? Ja toch? Nou, reken maar dat je een ontzettend gek verhaal krijgt als je bedenkt dat ik, 63 jaar oud, in m'n eentje makkelijk vijf hectare aan kan. Ik zal je straks laten zien hoe. Dus kunnen die twintig miljoen werklozen 100 miljoen hectare regenereren. En daar zijn we hard aan toe! In de landbouw wordt steeds meer opbrengst geëist van een steeds kleiner stuk land, terwijl de rest van de grond niet meer interessant is. Nou, geef die twintig miljoen de woestijnen die wij veroorzaken. En daar bedoel ik niet alleen de grond mee, maar ook de steden en de dorpen. Maar ja, eigenlijk kan dat niet, want als eenn werkloze gaat werken, wordt dat als concurrentievervalsing gezien. Die opvatting is een van de drama's van onze tijd. Werklozen worden door het politieke systeem gewoon uitgeschakeld, ze zijn het onkruid. Ze moeten maar met de armen over elkaar voor het raam gaan zitten. Nou, dát accepteer ik van geen enkel politiek systeem. Werkloosheid zal wel niet te vermijden zijn in een systeem van over-

In Nederland krijgt hij nauwelijks nog een poot aan de grond, maar in de rest van Europa is Louis le Roy, de 'wilde tuinman' uit Friesland, een gewaardeerde gast. Hij is allang niet meer de goeroe van de brandnetels, maar een oorspronkelijk denker over ons aller toekomst. „Wil je iets tegen die vieze fabriekspijpen doen, dan moet het milieu nog smeriger worden".

produktie, maar dat het systeem zich ook bemoeit met de 'vrije tijd' van de werkloze vind ik onacceptabel. Die 'vrije tijd' is zijn tijd".

■ Sprakeloos

Het bekendste Le Roy-project ging in 1974 in een Groningse nieuwbouwwijk van start. Zes hectare die door de buurt zelf aan de hand van de ideeën van Le Roy mochten worden 'ingevuld'. De deskundigen waren sprakeloos over het ogenschijnlijke gemak waarmee dit in z'n werk ging. „Wat ben ik uitgelachen", herinnert Le Roy zich. „Vooraf toen ik midden in de zomer de mensen uit de wijk 10.000 wilgen liet planten. Dat kon volgens de handboeken niet. De mensen zouden niet uit hun luie stoel zijn weg te branden, en bovendien kon je 's zomers ook geen wilgen planten. Maar het ging prima. Inmiddels is het een van de grootste wilgenbossen van Nederland geworden. Ik heb glashard bewezen wat er allemaal kan en dáarom krijg je geen poot meer aan de grond in Nederland. Ik begin er ook niet meer aan. Achter het rug breken ze hier toch alles weer af".

„In Eindhoven mocht ik ergens achteraf op de campus van de TH samen met de studenten een tuin maken. Na een paar jaar werd die opgeheven en legde de plantsoendienst vóór de TH een tuin à la Le Roy aan en niemand mocht daar met zijn handen aankomen. Hoe haalden ze het zich in hun hoofd, maar ja, zo gaat het vaak. Enthousiasme is verdacht. Toen ik in Eindhoven les gaf op

de TH, zei ik tegen studenten dat ze zelf mochten bekijken wat ze wilden doen. Dat vond men vreemd. Een student vroeg me tot drie keer toe of ik dat echt meende. Ik zei, ja hoor. Toen stormde die jongen naar buiten en begon als 'n gek gaten te graven in het gazon. Nou, daar was de plantsoendienst in Eindhoven heel blij mee".

„Ach, in feite is er in Nederland nog nooit een echte Le Roy-tuin gemaakt. Het verst zijn we in Groningen gekomen en daar het gaat het project nog steeds door. Maar ja", gniffelt Le Roy, „dat komt vooral omdat ik het zo heb aangelegd dat het gewoon te duur was om op te ruimen". Toen in het voorjaar van '84 duidelijk werd dat het Groningse gemeentebestuur van Le Roy af wilde, bestelde de olijke tuinman op de valreep nog gauw even 10.000 wilgebomen en vrachtwagens vol puin, een uitgave van 80.000 gulden. Le Roy vond het wel 'n leuke grap.

■ Buitenland

„De laatste tijd is er steeds meer belangstelling uit het buitenland. In Duitsland ben ik net professor honoris causa geworden. Een stad als Oberhausen gaat in de binnenstad nu mijn ideeën over de 'eco-kathedraal' ontwik-

kelen. Dat project loopt in principe tot ver in de volgende eeuw door. Oberhausen was een stad met veel industrie, maar veel fabrieken zijn gesloten en nu is ruimte het grote probleem".

„Het eerste wat ik in Oberhausen heb gedaan is praten met de mensen. Deskundigen slaan de mensen meestal over. Laatst was ik op een congres in Lanzarote en raakte ik in gesprek met een energiedeskundige. Hij had me z'n lezing gegeven en gevraagd die door te kijken. Nou, ik lees dat verhaal door. Vervolgens zeg ik tegen die man: 'Er mankeert iets aan'. Hij was stomverbaasd. 'Ik heb toch alles op een rij gezet, windenergie, zonne-energie, thermo-energie, noem maar op', spartelde hij tegen. 'Dat heb ik gezien', zei ik. 'Maar tóch ontbreekt er iets aan, en dat is de mens. Je hebt vergeten dat er op aarde vijf miljard eco-centrales rondlopen'. Ik heb drie kwartier met die man doorgediscussieerd en het resultaat was dat hij zijn hele lezing ombouwde".

„Op die congressen kom je van alles tegen: architecten, biologen, botanici, wereldverbeteraars, dominees, macrobiotische vrouwen met 'n kind aan de borst. Iedereen zit er, maar nooit zie je politici, de mensen dus die de beslissingen nemen. Ik vraag voor een lezing altijd of er een politicus in de zaal is, maar het blijft dan doodstil. In Keulen hebben ze de handschoen nu opgepakt. Ik ga daar spreken voor 200 politici. Nou, die krijgen de wind van voren! Ja, ook de Grünen. Dat groene paradijs van hen interesseert me ook geen barst. In al die natuurboeken zie je toch nooit een huis

Louis Le Roy, milieuactivist

en ook geen mensen".

„Weet je wat het is: het wordt de mensen gewoon verboden zich met het stedelijk milieu bezig te houden. 'n Beetje inspraak, dat gaat nog net, maar verder: handen thuis! Alles wordt stompzinnig in kastjes geduwd. Steden worden ontworpen op ruitjespapier. Veel meer dan 'n structuurloze armoe is het niet. Het enige wat planologen doen is alles op 'n rijtje zetten. De creatieve potentie van de bewoners wordt genegeerd. Wat krijg je dan? Drugs, verslaving en *Krawallen*. Ze slaan de boel aan flarden. Dus krijg je betaald voetbal dat alleen nog maar kan als de mensen in kooien opgepakt zitten met een heel leger eromheen en camera's erop. Klopt natuurlijk niets van. In mijn jeugd was dat nog niet zo. Voetballen was gezellig. Je vraagt je af waar dit door komt. Mijn idee is dat we als samenleving ver zijn afgedwaald van de ecologische orde. Weet je dat sinds mijn 'wilde' activiteiten er in Nederland wetten zijn die zelfs weilanden beschermen. Daar mag niets aan veranderd worden. Alles ligt nu vast".

■ Hoogcomplex

Le Roy ziet voor de toekomst wel wat in één groot, glooiend wandelpark tussen Amsterdam en Parijs. Daarvoor moeten dan wel zijn ideeën over de 'eco-kathedraal' worden uitgevoerd. Wie kan dit concept beter uitleggen dan de bevolgen meester zelf. „Het is een systeem van stedelijke structuren die de mens weer in verbinding brengen met zijn biologische makkers, de plantjes & de beestjes. Dat is iets heel anders dan nu. Nu is het in de stad een *va et vient* van mensen, en nooit zit er iets tussen. En nu zult u zeggen: 'Maar Le Roy, dát willen de mensen toch helemaal niet! U bent te idealistisch!' Nou, ik weet zeker dat tienduizenden het wél willen, maar het wordt ze op de meest agressieve manier straalweg verboden. Alle parken die ik in Parijs, Hamburg, Bremen ben begonnen, die zijn er niet meer. Gewoon verboden! Toen ik in Groningen begon zei iedereen bij voorbaat al 'Ach, die Le Roy is een wilde jongen, daar komt niks van terecht'. Haha, helaas ging het heel goed, en dáarom werd ik er uitgedonderd. Want ze willen het niet".

„Het probleem is dat we nu leven in het tijdperk van het individu. Niemand wil dat een ander zich met zijn beslissingen bemoeit. Dat is de reden dat we maar doorsukkelen. Ik zit in mijn gedachten al in het jaar 2500. Oplossingen van nu interesseren me nauwelijks, want dat is allemaal gepraat waar je niets mee opschiet. Ik ben aan het uitzoeken waartoe een mens met al zijn mogelijkheden toe in staat is. Dat blijkt erg veel te zijn. Op het ogenblik werk ik op een terrein van vijf hectare in Mildam. Daar heb ik zelf een huis en bossen opgezet. Ik kan dat prima aan. Ik heb dan nog genoeg tijd over om honderden lezingen te geven, niet alleen in Nederland maar ook in Duitsland, België, Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland, te schrijven, te fotograferen, te schilderen. Ach, en dan blijft er nog genoeg tijd over om iets te doen met de wereldbevolking van vijf miljard mensen. Als ze me mijn gang laten gaan is de wereld binnen dertig jaar totaal veranderd.

Maar daar hebben 'ze' angst voor. Grietzelige angst! Een ambtenaar heeft wel eens tegen me gezegd: 'Heeft u zich wel eens voorgesteld wat er kan gebeuren als we de mensen loslaten'. 'Ik wel', zei ik, 'maar heb jij er wel eens over nagedacht?' Ik vind dat dat de creativiteit

geaccepteerd moet worden. Creativiteit is waar het om draait. Het gevaarlijkste is dan ook 'n wetenschapper zonder creatieve potentie. Dat zijn de enige mensen waar ik bang voor ben. Ik snap wel, hoor, waarom die wetenschappers zo bang zijn voor creativiteit, want dat

het vuilprobleem opgelost zijn. Ik heb op dit stukje land in vijf jaar tweeduizend ton materiaal weggelegd met alleen maar twee handen. Dat zijn 450 grote tientonnars. Elke week komen ze een nieuwe lading brengen. Zes uur later is het weg. Kruiwagens gebruik ik niet. Alles met de blote handen".

Le Roy recht de rug. „Tsja, je kunt natuurlijk ook gaan joggen en je helemaal idioot lopen. Maar laat ik je dit zeggen: als je last hebt van je rug, moet je niet de masseur gaan. Koop 'n stukje grond en ga aan de gang".

Gaat u eigenlijk wel eens op vakantie? „Nooit. Ik heb toch altijd vakantie".

